

Ministrstvu za zdravje
NIJZ
Zdravniški zbornici Slovenije
ZZZS
Vsem izvajalcem
Vsem medijem

Številka: 20/2020
Datum: 23.03.2020

Zadeva: Informacije za javnost v zvezi z oskrbo oči v času epidemije COVID-19

Spoštovani,

Novi koronavirus SARS-CoV-2 povzroča bolezen dihal, imenovano COVID 19. Ker se lahko novi koronavirus **prenaša tudi preko oči**, je pomembno, da se tega zavedamo in tak prenos preprečimo. Zato je RSK za oftalmologijo pripravil naslednje informacije za javnost v obliki vprašanj in odgovorov.

Kot je znano, je bil prvi, ki je javnost opozoril na širjenje nove bolezni v Vuhanu prav očesni zdravnik Li Wenliang, ki je že 30. decembra 2019 po omrežju WeChat opozoril na 7 bolnikov, ki so zboleli za novo obliko pljučnice, podobno SARS. Zato so ga oblasti kaznovale zaradi "vznemirjanja javnosti". Li Wenliang se je 10. januarja 2020 okužil od asimptomatske pacientke z glavkomom in kasneje tragično, komaj s 34 leti, podlegel bolezni. Nedavno mu je American Journal of Ophthalmology posvetil uvodnik ([https://www.ajo.com/article/S0002-9394\(20\)30067-2/pdf](https://www.ajo.com/article/S0002-9394(20)30067-2/pdf)). Če bi kitajske oblasti takrat njegova opozorila vzele resno, bi bilo epidemijo verjetno še moč zajezi.

Lahko koronavirus prizadane tudi oči?

Koronavirus k sreči ne povzroča hujših vnetij oči, redko - pri približno 1% do 3% obolelih - pa povzroči pordelost oči (strokovno konjunktivitis). To vnetje običajno ni hudo in nima posledic, zanj tudi ni učinkovitega zdravila, zato ob pojavu rdečih oči med okužbo ni potrebno obiskovati zdravnika. Pri sicer zdravih bolnikih konjunktivitis torej ni verjeten prvi znak okužbe s koronavirusom, ampak gre za druge, bolj običajne vzroke. V teh pomladnih dneh je to največkrat alergija ali znaki suhega očesa.

Kakšne so možnosti prenosa okužbe preko oči?

Bolezen se širi s kapljicami, ki nastanejo, ko bolni kašljajo ali govorijo in lahko "letijo" po zraku do vsaj dveh metrov. Te kapljice vdihnemo skozi usta ali nos, lahko pa vstopijo tudi preko površine oči. Okužite se lahko tudi tako, da se dotaknete nečesa, kar ima kapljice z virusom na sebi - na primer računalnika, telefona ali kljuke - in se nato dotaknete vaših sluznic, bodisi ust, nosu ali oči. Dokazano je, da virus na gladkih površinah lahko preživi do 3 dni. Poleg tega se

lahko bolezen širi tudi preko solz okuženih bolnikov, zlasti tistih, ki imajo konjunktivitis, tako z rok ali s površin, kjer so solze pristale.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/jmv.25725>.

Kakšni so napotki za preprečitev okužbe preko oči oz. solz?

Kot slišimo dandanes vsak dan, je zelo pomembno, da vedno kašljate v rokav ali robec in držite "varnostno razdaljo" med ljudmi vsaj 2 metra. Ker si kapljice z virusom lahko prenesete na sluznice tudi z rokami, svetujemo, da se čim manj dotikate obraza. Dotikanju oči in nasploh obraza se je težko povsem izogniti, saj to napravimo povsem nezavedno. Zato je potrebno to nezavedno dotikanje oči "ozavestiti" oz. nanj usmeriti svojo pozornost in se zavestno ustavi vsakokrat, ko nas zamika, da bi se dotaknili oči. Če začutite srbenje ali draženje oči, ali si morate dajati kapljice si pred in po tem dobro umijte roke in vedno uporabite čist papirnat robček, ki ga po uporabi varno zavržete. Če ste si iz kakršnegakoli razloga dotikali področja oči, si roke dobro umijte z milom in vodo.

Kakšni so nasveti za tiste, ki nosijo očala ali kontaktne leče?

Znano je, da se uporabniki kontaktnih leč pogosteje dotikajo oči, zato je še bolj pomembno zavestno nadzorovati dotike oči in paziti na temeljito higieno rok pred in po vsakem rokovanju z lečami. Če kontaktne leče uporabljate le občasno, je bolj varno uporabljati enodnevne kontaktne leče, ki jih po vsaki uporabi zavržete, kot mesečne ali 14 dnevne leče. V kolikor je mogoče, svetujemo, da v tem času namesto kontaktnih leč raje nosite očala. Očala tudi do neke mere ščitijo oči pred okužbo, vsekakor pa ne popolnoma. Če si morate popraviti očala, je bolje, da namesto prstov uporabite papirnat robec ali blago, ali pa si pred tem temeljito umijete roke. Priporočljivo je tudi redno čiščenje očal z milom in vodo. Če ste v stiku z okuženimi, pa so potrebna posebna zaščitna očala, ki povsem zaščitijo oči in področje okrog njih.

Kako/zakaj so pri pregledovanju bolnikov s koronavirusom ogroženi očesni zdravniki in ostali zdravstveni delavci?

Dokazano je, da ljudje, ki so okuženi s koronavirusom, lahko bolezen širijo tudi preko solz, bodisi neposredno s stikom ali preko površine, kjer so solze pristale. Zato so očesni zdravniki še dodatno ogroženi, saj so pri pregledu z biomikroskopom bolniku ne le zelo blizu in s tem ogroženi, da se okužijo kapljično, temveč tudi preko solz bolnikov, ko se dotikajo njihovih oči. V Vuhanu se je domnevno skozi oko okužil član svetovalne skupine, vodja pulmološke klinike iz Pekinga, ki ni nosil zaščitnih očal, kljub temu, da je imel vso ostalo zaščitno opremo. Nekaj ur po stiku se mu je razvil enostranski konjunktivitis in kmalu za tem povišana telesna temperatura. Od tedaj morajo imeti vsi, ki delajo v stiku z bolniki, zaščitno opremo za oči (<https://bj.o.bmj.com/content/bjophthalmol/104/3/297.full.pdf>).

Kakšna so trenutna navodila glede očesnih pregledov ter posegov/operacij?

Na podlagi navodil NIJZ in Vlade RS, so bile odpovedane vse nujne operacije in pregledi, tudi na področju oftalmologije. Skladno z navodili Razširjenega strokovnega kolegija za oftalmologijo z dne 20.3.2020 je vsak izvajalec dolžan na svoji spletni strani objaviti kontaktno telefonsko številko za posvet s svojimi pacienti in jih ob oceni tveganja in upoštevanju navodil NIJZ tudi oskrbeti (https://www.zdravniskazbornica.si/docs/default-source/novice-dokumenti/covid19-navodila-za-izvajalce-oftalmologe-na-sekundarnem-nivoju-fin.pdf?sfvrsn=66693036_2).

Pomembno je vedeti, da je tudi za nujne primere in posege potrebna najprej telefonska konzultacija s svojim očesnim zdravnikom, ki svojega pacienta najbolje pozna in bo presodil nujnost napotitve. Pri tem je zelo pomembno, da pacienti zdravnika obvestijo o eventualnih prehladnih znakih ali nedavnih potovanjih, stikih z osebami iz ogroženih področij oz. možnih takih stikih ožjih družinskih članov.

V kolikor pacient svojega očesnega zdravnika še nima, naj za konzultacijo pokliče najprej svojega družinskega zdravnika, ki mu bo dal ustrezne informacije.

Ker se očesna poškodba ali bolezen, ki zahteva nujno ali zelo hitro obdelavo, lahko pripeti tako zdravim kot tudi okuženim, mora v tem primeru izbrani oftalmolog ali družinski zdravnik najprej telefonsko kontaktirati ustrezní urgentni center.

Pričakujemo, da bo Ministrstvo za zdravje v kratkem uredilo mrežo regijskih vstopnih centrov za nujna očesna stanja, ki bodo opremljena tudi z vsemi zaščitnimi sredstvi za primer obravnave okuženih oz. rizičnih bolnikov.

Lep pozdrav,

Prof.dr. Marko Hawlina dr.med.
Predsednik Razširjenega strokovnega kolegija za oftalmologijo

Pripravila:
Asist.Petra Schollmayer, dr.med.
Prof.dr.Marko Hawlina, dr.med.

Člani RSK za oftalmologijo:

Prof.dr.Marko Hawlina, dr.med., predsednik
Prof.dr.Mojca Globočnik Petrovič, dr.med.
Prof.dr.Dušica Pahor, dr.med.
Prof.dr.Brigita Drnovšek Olup, dr.med.
Prof.dr.Branka Stirn Kranjc, dr.med.
Marko Vrhovec, dr.med.

Predsednica Združenja oftalmologov Slovenije

Doc.dr.Nataša Vidović Valentinčič, dr.med.